

Tillid og relation i socialt og pædagogisk arbejde arbejde

Oplæg på konferencen:

Det socialpædagogiske relationsarbejde, den 6. juni 2018

Ved Professor Hanne Warming, Roskilde Universitet

Kontakt: hannew@ruc.dk

Indledningsreflektion

Relationsarbejde – hvad er det?

Relationsarbejde

To overordnede betydninger:

At arbejde gennem relationen

At arbejde med borgerens relationer

Tillid er vigtigt ift begge

Endnu en reflektion

Tillid

– hvad er så det?

**Hvor for er tillid (ikke) vigtigt i
relationsarbejde**

Umiddelbar respons fra feltet:

- ▶ Tillid er vigtigt; men kan være udfordrende:
- ▶ De professionelle: Børnene/de unge/borgerne (de udsatte) har svært ved tillidsrelationen
- ▶ Børnene/de unge/borgerne: Vi bliver mødt med mistillid

To teoretiske perspektiver:

Hvorfor er tillid vigtigt og hvordan opbygges den:

1. Grundlæggende tillid: Basic trust og tilknytningsmønstre (Bowlby, Ainsworth mf., Hart & Schwartz) – et udviklingspsykologisk perspektiv
2. Social tillid, systemtillid og institutionaliseret mistillid (Luhmann) – et sociologisk perspektiv

Hvorfor er tillid vigtigt og hvordan opbygges den?

ifølge Luhmann

Tillid opbygges i interaktion og over tid ved at man kommunikerer tillid og viser sig tillidsværdig – i gensidighed – man kan ikke kræve tillid, men gøre sig fortjent til den

Tillid er altså mellem mennesker/systemer, men Man kan være mere eller mindre disponeret for tillid

Tillid som (nødvendigt) alternativ til fortrolighed, tiltro og rationel kalkulation

Tillid reducerer kompleksitet og gør handlen og samhandlen mulig – mistillid paralyserer, gør ensom og er subjektivt belastende

Tillid og institutionaliseret mistillid som funktionelle ækvivalenter

At blive vist tillid er motiverende og forpligtende – at blive vist mistillid er demotiverende og frisættende

Konsekvenser og reaktioner

*"Man får
herre-nederen
på"*

*"Man vender sig
mod sine
'fucked-up'
venner – selvom
det, jo også er
noget lort*

Man tænker: 'Fuck dem!'

"Man mister troen på sig selv"

"Selvmordstanker"

*"Sådan
nogen
som os,
tror ikke
så meget
på
voksne"*

Betydningen af den tillidsfulde relation

- Kan jeg fortælle om mine problemer/søge hjælp hos
- Kan få smilet frem på min læbe, selv når jeg er længst nede
- Kan mig få til at se tingene fra andre sider
- Gør livet værd at leve
- Får mig til at kæmpe videre
- Kan jeg lade handle på mine vegne
- Føler jeg mig forpligtet overfor

Inkluderende og ekskluderende medborgerskabslæring

Medborgerskabslæring

handler om kontinuerlig skabelse af selv – anden forhold, dvs. Om identitet og social integration, og foregår i hverdaglivet og gennem kritisk moments

Disciplinerende lærerprocesser:

Skaber fremmedgørelse, eksklusion, mistillid og lidelse. Er knyttet til snævre normer for 'det rigtige' og mistillid til det, der ikke lever op til disse. Individet skal tilpasses normen og mødes med krav, bedreviden, løftede pegefingre og 'konsekvens'

Inkluderende lærerprocesser:

Giver stemme til det, der ikke passer til 'normen', herunder frustrationer og kritikker, og tager disse alvorligt. Skaber tilhør, trivsel, tillid og forpligtelse. Er knyttet til tillid, anerkendelse, gensidighed og ligestilling

Anerkendelse

I følge Honneth

Helt grundlæggende for både selvforhold og selv - andet forholdet.

Bygger på gensidighed og foregår mellem mennesker, men er relateret til samfundsmæssige 'strukturer'

Erkendelse og
anerkendelse er
Ikke det samme

Tre former for anerkendelse:
Følelsesmæssig
Rettighedsmæssigt
Socialt

Opbygning af tillid og støtte til borgerens positive medborgerskabslæring

- ▶ At vise borgeren tillid (igen og igen)
- ▶ Opbyggelse af tillid forudsætter ikke en varm relation, men kan understøttes af den
- ▶ Tolerance – Værdsættelse af og engagement i borgeren
 - Som person (venskab/kærlighed)
 - Dennes viden (ligeværdig samarbejdspart)
 - Dennes bidrag til fællesskabet
- ▶ Erkendelse – Solidarisk handlen
- ▶ Tillidsværdighed kan støttes (eller undermineres) af roller/rolleforventninger (diskursive strukturer)
- ▶ At 'låne' tillidsværdighed fra en anden
 - Kun gangbar i en opstarts fase

Barrierer for tillid

Socialpolitikken og den bredere politiske kontekst:
Neoliberalisme og NPM, herunder
institutionaliseret mistillid

Institutionelle rammer og logikker: Tid,
organisering af arbejdet, normer (f.eks. de tre p'er,
eller at alle opgaver/aktiviteter skal have et formål
i fht opstillede mål), 'teknologier'

Loyalitet overfor andre voksne/systemer

Forståelse af relationen (udsat) borger –
professionel

Forståelse af denne kategori af borgere

Forståelse af denne borger

Anerkendelse – tillid og barrierer: Et par eksempler

- ▶ Her drikker vi minimælk
- ▶ Et skema til registrering af aktiviteter med borgerne
- ▶ Kontrol af indtagelse af antabus
- ▶ De tre p'er og positionering som 'borderliner' eller 'det sultne hjerte'

- ▶ Mange eksempler på at de professionelle lykkes med tillidsskabelse og anerkendelse, og hvordan det skaber grobund for inkluderende processer – men også, at det ofte er 'på trods'

Udfordringer og potentialer i pædagogisk og socialt relationsarbejde: At skabe rum for tillid

Tillid er helt afgørende for den gode indsats, herunder for inkluderende medborgerskabslæring og for at borgeren og professionelle bliver hinandens partnere/medspillere fremfor modspillere. Derfor vigtigt at:

- De professionelle har mulighed for at arbejde tillidsorienteret – de skal vises tillid og have fleksible rammer, og selv forholde sig (kritisk) til de rammer + kollegiale normer og konstruktioner, der vanskeliggør tillid og anerkende relationsarbejde
- De professionelle (lærer at) vove(r) tilliden og at kan bære at blive skuffet igen og igen
- De professionelle (lærer at) kommunikere(r) tillid (undgå mistillidskommunikation)
- Få øje på, at symptomer/reaktioner også kan være styrker – samtidig med at de udgør afvigelse fra normaliteten og bidrager til udsathed – men undgå at falde i ‘styrke-grøften’

Tak fordi I lyttede 😊: Tid til spørgsmål og kommentarer

Mere om de nævnte forskningsprojekter på:

www.tillid.ruc.dk

www.citizenship_on_the_edge.ruc.dk

